

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу
Скороход Тетяни Олександрівни
на тему «**Феномен студентської періодики в системі соціальних
комунікацій**»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 06 Журналістика
за спеціальністю 061 Журналістика

Актуальність теми дисертації.

Дослідження феномену студентської періодики в системі соціальних комунікацій є актуальним з кількох причин. По-перше, з огляду на те, що студентська періодика висвітлює життя та діяльність студентської громадськості та відіграє істотну медіаосвітню роль у формуванні студентської культури, громадянської позиції молоді, є засобом самовираження та спілкування для студентської спільноти, а також має важливе значення для підвищення її самоідентифікації. Студентські редакції є видавничими осередками, де студенти формують уміння працювати в команді, керують комунікативними ресурсами, реалізують комунікативні технології та видавничі рішення. По-друге, дослідження студентської періодики дає змогу актуалізувати типологію студентських видань, виокремити типи їх читачів та авторів, з'ясувати, яким чином редактори студентських видань взаємодіють із читачами й авторами, впливають на них, а також як вони адаптують тематичне наповнення видань до нових реалій (російсько-українська війна, пандемія). По-третє, актуальним є розроблення методики комплексного оцінювання засобів візуалізації в студентській періодиці, адже дизайн зі своєю сукупністю графічних характеристик стає своєрідним брендом студентського видання, надаючи читачеві комплекс інформації про редакційний колектив, його суспільну місію та цінності. Певний стиль в оформленні, тобто наявність ознак, що ідентифікують видання, не тільки забезпечує студентському виданню впізнаваність, а і є стратегією його функціонування для досягнення довгострокових комунікативних цілей.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в такому:

розкрито статусні рівні феномену студентської періодики в системі соціальних комунікацій;

досліджено студентські періодичні видання України як видавничо-організаційні суб'єкти, зокрема комунікацію в студентському видавничому осередку, ідентичність студентського видавничого колективу;

узагальнено досвід роботи редакцій студентської періодики щодо запровадження нових практик комунікативної взаємодії із читачами студентських видань, адаптування тематичного наповнення видань до реалій війни й пандемії;

вивчено комунікативну активність читачів студентської періодики, комунікативний інструментарій впливу студентських видань на читачів та визначено комунікативно-інтенціональну ефективність текстів студентських видань.

Науковий внесок авторки цієї роботи полягає в глибокому й комплексному дослідженні різних аспектів студентської періодики – від її тематичного наповнення, структури, комунікативної ефективності до розроблення методики комплексного оцінювання засобів візуалізації. У цілому ця наукова робота може бути цінною інформаційною базою для подальшого дослідження студентської періодики та її впливу на соціальні комунікації.

Достовірність наукових результатів забезпечується використанням науково обґрунтованих методів дослідження: аналітико-синтетичного, узагальнення та класифікації, моделювання, інтент-аналізу, SWOT та дискурс-аналізу, включеного спостереження за діяльністю студентських видавничих осередків, асоціативного експерименту, інтенціонального моніторингу. Проведено фокус-групу редакторів студентської періодики та опитування студентів щодо затребуваності студентських видань, їх тематичного наповнення та дизайну (при цьому залучено соціологічні методи). Дослідження проведено на достатньо великій вибірці – 180 студентських періодичних видань за 1991–2022 рр.

Наукові дослідження були виконані здобувачкою на кафедрі видавничої справи та редагування КПІ ім. Ігоря Сікорського в межах наукової теми кафедри видавничої справи та редагування Навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту КПІ ім. Ігоря Сікорського «Соціальнокомунікаційний підхід до редагування різних видів видань» (номер державної реєстрації 0119U001582) під керівництвом проф., д-ра політ. наук Смоли Лідії Євстахіївни.

Отже, у дисертаційній роботі поставлене наукове завдання з дослідження видавничої культури студентської періодики, встановлення засад комунікації та комунікативних відносин у студентських видавничих осередках, узагальнення

принципів розроблення комунікативно ефективного студентського періодичного видання виконано повністю, здобувачка повною мірою опанувала методологію наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота здобувача Скороход Т. О. є завершеною науковою працею і за своїм змістом повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 061 Журналістика та напрямкам досліджень відповідно до освітньої програми «Соціальні комунікації, журналістика».

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Скороход Тетяни Олександрівни є результатом самостійних досліджень здобувачки й не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати й тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційну роботу написано українською мовою.

Стилістика роботи відповідає вимогам до наукового викладу. Текст логічно впорядкований, послідовний і доступний для сприймання. Використано як загальноприйняту, так і спеціальну термінологію із царини соціальних комунікацій. Трапляються поодинокі пунктуаційні (с. 55 – «Болонська освітня система заохочує таку форму самостійної роботи студентів як створення власного інформаційного продукту, потрібна кома перед «як»), орфографічні (с. 66 – тімбілдингу, потрібно «тімбілдингу») та логічні помилки (с. 95 – «анкета була розповсюджена в соціальних мережах студентських видань», очевидно, авторка має на увазі сторінки видань). Подеколи виклад потребує статистичних уточнень (с. 69 – «Більшість сучасних студентських періодичних видань є неофіційними або незалежними», доречно уточнити дані).

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 298 сторінок.

У вступі висвітлено актуальність теми, мету дослідження, його завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення

одержаних результатів, інформацію про особистий внесок здобувача, апробацію результатів, публікації та структуру роботи.

У першому розділі досліджено історіографію, типологічну належність студентської періодики, з'ясовано специфіку РВП студентських видань. Класифікація студентської періодики передбачає її поділ на офіційні видання ЗВО, неофіційні видання ЗВО, незалежні студентські видання. Типологічний перетин з молодіжними й корпоративними виданнями сприяє широкому функціональному діапазону студентських видань, що забезпечує інформування суспільства про навчальну й позанавчальну діяльність студентів, поширення пізнавальної інформації, цінностей, досвіду управління освітніми й соціальними процесами. Крім цього, авторка розглядає студентську періодику і як медіаосвітній засіб формування світогляду студентів в інформаційну епоху.

У другому розділі досліджено засади комунікації в студентських видавничих осередках, де студенти комунікують, обмінюючись думками, ідеями та досвідом, набувають соціального досвіду, комбінують наявні знання з новими ідеями, професійно розвиваються. Студентські видавничі осередки дозволяють набутти їх учасникам комунікативної компетентності, з'ясувати засади комунікації під час створення видань. Ідеться про рівноправність сторін, відкритість їхніх прагнень, чіткість формулювання комунікативної мети, довіру до співрозмовника тощо. Контекстуально-інтерпретаційний аналіз текстів, вільний асоціативний експеримент та інтенціональний моніторинг засвідчили наявність у текстах студентської періодики комунікативно-інтенціонального потенціалу.

У третьому розділі приділено увагу тематиці студентської періодики, зокрема пов'язаній з новими реаліями пандемії та російсько-української війни. Досліджено візуальний контент: візуалізація матеріалів студентських видань може бути у формі портретних і репортажних фотографій; пейзажних фото (фотокраєвидів); технічних малюнків або декоративних ілюстрацій; рисунків; карикатур; інфографіки; коміксів тощо. Розглянуто практики комунікативної взаємодії з медійною аудиторією, різноманітні формати структурування новин, наративи авторів-студентів. З'ясовано, що потенціал використання соціальних мереж для функціонування студентських редакцій може реалізуватися на двох рівнях: 1) використання соціальних мереж для ретрансляції новин, статей з друкованого видання або постатейне дублювання електронних версій видань; 2) використання соціальних мереж як інтерактивного майданчика для комунікації з читачами.

У висновках узагальнено результати досліджень статусних рівнів феномену студентської періодики: як унікальної видавничої технології, як медіаосвітнього засобу, як соціальнокомунікаційної технології. Як принципи

комунікативно ефективного студентського видання виокремлено здатність редакцій привернути увагу читача й зацікавити тематичним наповненням; уміння редакцій адаптувати тематичне наповнення видань під галузеву спрямованість та (або) під сучасні реалії; зацікавити читача дизайном, художньо-технічним оформленням, запропонувати нестандартні способи композиціонування простору, шрифтового оформлення, комбінування засобів візуалізації; використання потенціалу соціальних мереж для налагодження комунікації із читачами та застосування практик комунікативної взаємодії з ними.

Дисертаційну роботу оформлено відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати дисертації висвітлені в 22 наукових публікаціях здобувачки, серед яких: 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття в періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science Core Collection; 2 статті в іноземних виданнях; 4 публікації в інших наукових виданнях. Також результати дисертації були апробовані на 10 наукових фахових конференціях.

В опублікованих працях здобувачки описано основні наукові здобутки, які висвітлено в трьох розділах дисертації. Опубліковані у співавторстві праці, що зараховані за темою дисертації, демонструють вагомий особистий внесок здобувачки. В усіх публікаціях дотримано принципів академічної доброчесності.

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені в наукових публікаціях здобувачки.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Досліджуючи інтенціональний потенціал текстів студентської періодики, тобто можливості текстів студентських видань впливати на читачів на основі закладених у них комунікативних стратегій та інтенцій, авторка наводить результати інтенціонального моніторингу, при цьому матеріалом дослідження для моніторингу стали 80 заголовків зі студентських видань. На нашу думку, варто було б розширити вибірку.

2. На с. 94 зазначено, що «комунікація в студентському видавничому осередку є медіаосвітньою, навчально-виробничою, нефаховою та безбар'єрною, Комунікативні відносини в студентському видавничому

осередку – це діалог представників одного покоління, форма співпраці на базі пошуку спільних рішень щодо нюансів світогляду та застосування видавничих технологій. У такому діалозі всі учасники є рівноправними та комунікують на засадах спільного психологічного підґрунтя – довіри, порозуміння та наявності комунікативної компетентності». Однак, на нашу думку, такі твердження надто ідеалістичні, оскільки у видавничих осередках можуть бути ієрархічні стосунки, відмінності в досвіді, що може впливати на діалог та сприйняття інформації; люди з різними світоглядами, думками та переконаннями, що може створити конфлікти та складнощі у співпраці; не всі можуть мати достатній рівень комунікативної компетентності, що може ускладнити діалог та сприйняття інформації; можуть бути люди з різними стилями спілкування, що впливає на якість спілкування та розуміння один одного.

3. На с. 124, с. 129, с. 137 уживається поняття «російсько-українська війна 2022 р.», хоча варто було б говорити або про повномасштабну війну або про війну, яка розпочалася 2014 р.

4. На с. 158–159 авторка зазначає, що на прикладі студентського журналу «MAGMA» простежує тенденцію, що просування в соціальних мережах видання та створення інтерактивного комунікативного майданчика з читачами не завжди є пріоритетними напрямками діяльності редакцій студентських видань. На нашу думку, одного прикладу замало, щоб говорити про тенденції.

5. У висновках на с. 196 є термін «інтернет-студперіодика», який, не уживається і не тлумачиться в основному тексті дисертації.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними й не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії Скороход Тетяни Олександрівни на тему «Феномен студентської періодики в системі соціальних комунікацій» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 06 Журналістика. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

Здобувачка Скороход Тетяна Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика.

доцент кафедри
видавничої справи та редагування
Національного технічного
університету України «Київський
політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»,
кандидат наук із соціальних
комунікацій, доцент

P/s -

Підпис гр. _____
ЗАСВІДЧУЮ
 Відділ кадрів та діловодства
 _____ (*Чирко*)
 підпис гр. ще

М.П. Відділ кадрів « 19 » квітня 2023 року

